

ENVER HOXHA

**NGA RAPORTI «MBI VEPRIMTARINË E KOMITETIT QENDROR
TË PARTISË SË PUNËS TË SHQIPËRISË» MBAJTUR
MË 1 NËNTOR NË KONGRESIN VI TË PPSH**

«.....në shkencat që merren me studimin e historisë së popullit tonë, të kulturës së tij materiale e shpirtërore, traditat tashmë të krijuara janë konsoliduar dhe janë hapur horizonte të reja për intensifikimin e këtyre studimeve dhe thellimin e tyre në problemet më kardinale të së kaluarës dhe në problemet më të mprehta të aktualitetit».

Prej datës 1-8 Nëntor, në ditët e festës jubilarë të 30-vjetorit të themelimit të Partisë, në Tiranë zhvilloi punimet Kongresi VI i PPSH. Në raportin «Mbi veprimtarinë e Komitetit Qendror të Partisë së Punës të Shqipërisë», mbajtur nga shoku Enver Hoxha, u trajtuan edhe problemet e thellimit të mëtejshëm të revolucionit ideologjik e kulturor dhe të zhvillimit të shkencave në vendin tonë.

Më poshtë po botojmë pjesë të nxjerra nga ky raport.

**T'I VEMË GJITHNJË MË MIRË ARËSIMIN, KULTURËN DHE ARTIN
NË SHËRBIM TË SOCIALIZMIT E TË POPULLIT**

Gjatë periudhës së fundit është zhvilluar një punë kolosale për të revolucionarizuar më tej arësimin e kulturën, letërsinë e artet, për t'i vënë ato gjithnjë e më mirë në shërbim të çështjes së socializmit e të popullit.

Revolucionarizimi i mëtejshëm i shkollës është një ndër aksionet më të mëdha që ka ndërmarrë Partia. Diskutimi i gjerë popullor që u zhvillua për këtë çështje kontribuoi shumë në luftimin e koncepteve e të ndikimeve borgjeze e revizioniste dhe në përpunimin e koncepteve marksiste-leniniste për shkollën. Tani po luftohet frontalisht për t'i zbatuar orientimet e Partisë në këtë fushë dhe jeta po vërteton çdo ditë drejtësinë e tyre. Programet e reja mësimore po zbatohen me sukses. Një punë e madhe, në të cilën janë aktivizuar mijra arësimtarë e pedagogë, po bëhet për hartimin e teksteve të reja shkollore. Po punohet gjithashtu për revolucionarizimin e strukturave, të metodave e formave mësimore dhe edukative. Këto masa synojnë realizimin e boshtit ideologjik marksist-leninist në të gjithë punën mësimore-edukative të shkollës, zbatimin në unitet të komponentëve themelorë të saj, mësimin, punës prodhuese dhe edukimit fizik e ushtarak, lidhjen e saj të ngushtë e të gjithanshme me praktikën revolucionare.

Masat për revolucionarizimin e mëtejshëm të shkollës prekin në themel të gjithë jetën e saj. Krahas zhvillimit të mëtejshëm në gjerësi të arësimit, vemendjen e Partisë e tërhoqi në mënyrë të veçantë zhvillimi në thellësi i tij, forcimi i gjithanshëm i përmbajtjes socialiste të shkollës. Sigurisht, edhe në të ardhmen do të kemi zgjerim dhe masivizim të mëtejshëm të shkollës në rrugë të shumëllojta, sidomos në arësimin e mesëm e të lartë. Por çështjet e përmbajtjes mbeten gjithnjë më themeloret. Prandaj zbatimi i plotë e me ritme sa më të shpejta i detyrave që kemi shtruar, përpunimi i mëtejshëm teorik, mbi bazën e përvojës praktike, i çështjeve ideologjike, shkencore e pedagogjike, të brendisë së punës mësimore-edukative, sidomos të programeve dhe teksteve shkollore, përbën preokupacionin tonë kryesor.

Tani që përfundoi shtrirja dhe zgjerimi i shkollës tetëvjeçare në të gjithë vendin del akoma më e mprehtë nevoja e konsolidimit dhe e forcimit të gjithanshëm cilësor të saj. Kjo është një premisë themelore për një nivel e cilësi më të lartë pune në të gjitha kategoritë e shkollave. Para shkollës sonë qëndron sot detyra e rëndësishme e modernizimit shkencor-pedagogjik të të gjithë procesit të mësimin, të brendisë dhe të metodës së tij. Ajo nuk mund të realizohet pa pasqyruar në mësim në mënyrë të përshtatshme proceset aktuale dhe prirjet e zhvillimit të revolucionit tekniko-shkencor, pa u thelluar në studimin e shkencës dhe të teknikës moderne, pa përdorur metoda pedagogjike moderne. Për këtë kërkohet të bëhen ndryshime të rëndësishme dhe më të shpejta jo vetëm në programe e tekste, por sidomos në bazën mësimore-didaktike, në futjen graduale të teknikës moderne në mësim, në kualifikimin e mësuesve, në sigurimin e literaturës për nxënës e pedagogë, në rritjen e kërkesave ndaj tyre. Një problem i dorës së parë është përdorimi i metodave aktive që stimulojnë punën e pavarur të nxënësve e të studentëve, si edhe zhvillimin e aftësive, të prirjeve e të talenteve të tyre.

Në shkollën tonë socialiste ngritja e nivelit shkencor dhe metodik të dhënies së mësimin po realizohet edhe si lidhje e ngushtë e teorisë me praktikën e me punën prodhuese. Megjithë problemet e ndërlikuara organizative e pedagogjike, pjesëmarrja e rinisë shkollore dhe e studentëve në punë prodhuese në fabrika e kooperativa, në aksione lokale e kombëtare po realizohet me sukses. Por akoma ka mjaft vështirësi që rrjedhin nga moskuptimet dhe pengesat që dalin në organizimin e zbatimin praktik të saj, si nga drejtuesit e shkollave, ashtu dhe nga ata të ndërmarrjeve ekonomike.

Një kujdes i veçantë duhet treguar edhe për zbatimin e programeve të përgatitjes ushtarake të rinisë si një komponent tjetër tepër i rëndësishëm i shkollës sonë të re. Kjo përgatitje duhet bërë me tërë seriozitetin e saj, në përshtatje me moshën, duke luftuar çdo shfaqje të nënvleftësimin të kësaj detyre që ka të bëjë me forcimin e mbrojtjes së lirisë e të pavarësisë së Atdheut.

Është e kuptueshme se lufta për revolucionarizimin e shkollës kërkon ngritjen e gjithë punës në një nivel më shkencor. Pa ju futur seriozisht studimeve, pa u zhvilluar shkencat pedagogjike nuk mund të plotësohen me sukses gjithë detyrat që qëndrojnë përpara shkollës sonë.

Programet e reja të edukimit fizik e ushtarak në shkolla, të cilat po vihen në jetë me sukses, dhanë shkas për një gjallërim të mëtej-

shëm të kulturës fizike e të sportit. Megjithkëtë ky është një sektor akoma i prapambetur i punës sonë. Parimet e përcaktuara, sipas të cilave themelore është lëvizja masive fizikulturale, kultura e përgjithshme fizike dhe sportet bazë që e sigurojnë atë, nuk po zbatohen në mënyrë konsekuente dhe në praktikë ka shumë njëanëshmëri. Lëvizja fizikulturale e rinisë dhe e masave është e kufizuar dhe nuk është në qendër të vëmendjes të organeve të Partisë e të pushtetit, të arësimit e të fizikulturës, të rinisë e të bashkimeve profesionale. Kryesore këtu nuk janë pengesat e mungesat materiale, megjithëse edhe të tilla ka dhe ato mund të zgjidhen. Themelore është të luftohen konceptet e shtrembëra që shprehen në nënvlerësimin e lëvizjes masive fizikulturale dhe të sporteve bazë. Për ne që duam një rini e popull të fortë, të shëndetshëm e të kalitur, është e domosdoshme të bëjmë kthesë edhe në këtë fushë dhe ta shtrojmë këtë si një detyrë të rëndësishme partie.

Më shumë duhet të kujdesemi edhe për jetën e rinisë e të punonjësve, për kulturën e tyre të gjithanshme, për çlodhjen e dëfrimin e tyre, për lodrat, për bazat sportive, për botimin e librave, lëvizjen artistike etj. Harmonizimi më i mirë i punës së shkollës me gjithë sistemin e edukatës jashtëshkollore dhe të kulturës masive, si edhe formimi i një koncepti të drejtë për gjerësinë e brendisë dhe të mjeteve të punës kulturele, janë një problem shumë i rëndësishëm e aktual. Botimi dhe përhapja më e gjërë e librit, zgjerimi dhe shtrirja e qendrave kulturele e artistike në të gjithë vendin, rritja e madhe e lëvizjes artistike amatore, tani së fundi ngritja e televizionit, si edhe revolucionarizimi i brendisë së gjithë kësaj pune janë tregues të rëndësishëm të hopit sasijor e cilësor të saj. Në këtë lëmë ne jemi angazhuar në një luftë intensive për theksimin e tipareve socialiste të kulturës sonë dhe për shkallimin e ndikimeve të huaja e të vjetëruara. Por kërkesat gjithnjë në rritje të masave për kulturë janë shumë të mëdha dhe plotësimi i tyre nuk ecën me ritmin e duhur. Mjetet e shumëllojshme të kulturës masive nuk kanë depertuar akoma siç duhet brenda në familje dhe nuk janë vënë akoma në shkallë të gjerë në përdorim të përditshëm të individit në punë dhe në kohën e lirë. Prandaj, në shumë raste, njohuritë e fituara në shkollë nuk plotësohen, nuk zhvillohen e përforcohen. Detyra jonë është të marrim masa për të mos lejuar thellimin e mëtejshëm të kësaj kontradikte.

Jeta jonë socialiste është e duhet të jetë kulturë. Kjo do të thotë se, krahas shkollës, librit, veprimtarisë artistike etj., e tërë jeta, dhe prodhimi, edhe mënyra e jetesës dhe e sjelljes, edhe krijimi i ambienteve në uzinë, në shkollë ose në fshat, edhe mënyra se si ne i ndërtojmë e i rregullojmë qytetet e fshatrat tona, arqitektura dhe urbanistika jonë, mirëmbajtja e rrugëve, edhe mënyra se si i shërbehet popullit, të gjitha. çdo gjë tek ne duhet t'ishërbejnë formimit kultural të njeriut të ri. Qëllon që ka kuptime të ngushta ose nënvlerësim për njerën dhe tjetrën fushë të kulturës. Sidomos më pak tregohet vëmendje për kulturën e jetës. Tërë kujdesi përqëndrohet në çështjet e prodhimit dhe kjo është e kuptueshme, por duhet më shumë vëmendje edhe për kushtet e punës, për çlodhjen dhe kohën e lirë të punonjësve, për shfrytëzimin racional të të gjitha mjeteve të informacionit e të komunikimit social nga ana e tyre, për zhvillimin e gjithanshëm kultural të tyre.

Në luftë për kapërcimin e këtyre dobësive është e domosdoshme të rritet interesimi i gjithanshëm shtetëror e shoqëror për punën edu-

kuese kulturele, për përsosjen e metodës së kësaj pune, për shfrytëzimin e plotë racional të mjeteve ekzistuese, si edhe për krijimin e mundësive e sigurimin e mjeteve të nevojshme materiale.

Të ndjeshme dhe me një vlerë të çmuar edukuese janë rezultatet e viteve të fundit edhe në zhvillimin e letërsisë e të arteve. Lufta heroike e Partisë dhe e popullit kundër bllokadës imperialiste e revizioniste, revolucionarizimi i gjithanshëm i jetës së vendit, kërkesat e Partisë për një kulturë militante me frymë revolucionare aktuale dhe kombëtare, si edhe kuptimi e qëndrimi më i drejtë ndaj botimeve e repertoreve nga letërsia dhe arti i huaj, i dhanë nxitje të fuqishme zhvillimit të letërsisë dhe artit tonë. Ata fituan pjekuri më të madhe ideopolitike dhe nivel më të lartë artistik. Si kurrë ndonjëherë është rritur krijimtaria artistike dhe janë zhvilluar me sukses të gjitha gjinitë e artit e të letërsisë, si proza ashtu edhe poezia, si muzika ashtu edhe artet figurative, teatri, kinematografia etj. Talenteve të njohura ju shtuan e po u shtohen çdo ditë talente të reja. Krahas ngritjes cilësore të krijimtarisë profesioniste, shpërtheu një hov i paparë i krijimtarisë popullore dhe i lëvizjes artistike amatore. Arti ynë socialist po ecën kështu i fuqishëm me të dy këmbët. Duke ndjekur në mënyrë konsekuente parimet e realizmit socialist, në të ardhmen, letërsia dhe arti ynë revolucionar do të njohin me siguri zhvillime të reja, edhe më të mëdha.

Partia, në krye të masave, lufton me këmbëngulje për afirmimin e asaj që është socialiste dhe për heqjen e çdo pengese që frenon ecjen tonë përpara, ajo zbulon me guxim kontradiktat dhe lufton për kapërcimin e tyre, kritikon të metat dhe nuk e humbet kurrë perspektivën, kryen për ditë atë proces të njohur të ndërtimit të së resë dhe të shkatërrimit të së vjetrës, transformon jetën e njerëzve, formon njeriun e ri. Këto qëllime duhet të kenë kurdoherë parasysh edhe letërsia e arti ynë, këtë vull të mbajnë edhe ato. Pasqyrimi i realitetit të ri socialist në zhvillimin e tij revolucionar dhe me kontradiktat e kohës, që i japin letërsisë dhe artit dramaticitetin dhe konfliktet e nevojshme, — këtu qëndron përmbajtja e re që i jep forcën letërsisë e artit tonë të realizmit socialist. Dhe një përmbajtje e tillë patjetër çon edhe në kërkime e në gjetje formash të reja. Të gjitha këto, si edhe mbështetja fort në truallin kombëtar, në krijimtarinë e trashëgiminë kulturele përparimtare të popullit tonë, i japin letërsisë dhe artit socialist atë origjinalitet dhe atë novatorizëm që e dallojnë nga të tjerët, jo vetëm si krijimtari e një populli dhe e një kombi të caktuar, por edhe për tiparet që fiton kjo krijimtari përmes kushteve të luftës kundër imperializmit e revizionizmit modern dhe për revolucionarizimin e gjithë jetës së vendit.

Pikërisht karakterin militant revolucionar të letërsisë dhe të artit mohojnë revizionistët. Pasi i shpallën «të ngushtë» ose i hodhën poshtë realizmin socialist si metodë krijuese dhe parimin e partishmërisë proletare, ata u hapën portën rrymave më të ndryshme reaksionare dhe dekadente, të cilat çuan në degjenerimin e letërsisë dhe të artit, duke i kthyer ato në mjete avanguardiste për restaurimin kapitalist. Kur aru mbart idetë dhe synimet e kundërrevolucionit, kur ai bëhet zëdhënës i elementëve ose i shtresave të burokratizuara e të borgjezuar, kur u kundërvihet aspiratave dhe luftës së masave, ai nuk mund të jetë kurrë art i vërtetë.

Lulëzimi i mëtejshëm i artit të realizmit socialist do të arrihet,

duke përforcuar pozitat e fituara, në luftë me çdo ndikim të huaj, që nuk pajtohet me ideologjinë tonë socialiste, në luftë si me modernizmin, ashtu edhe me konservatorizmin, duke e pasqyruar akoma më thellë nga ana ideoartistike jetën dhe luftën e gjithanshme të popullit për ndërtimin e socializmit, duke vënë në qendër të krijimtarisë heronjtë e kohës sonë, duke forcuar partishmërinë proletare dhe karakterin popullor të artit tonë, në luftë me çdo ndikim të objektivizmit borgjez dhe të humanizmit abstrakt, duke e rritur pa ndërprerje rolin edukues të letërsisë dhe të arteve.

TË ZGJEROJMË PUNËN SHKENCORE, TË NGREMË NIVELIN E ORGANIZIMIT E TË DREJTIMIT TË SAJ

Ka ardhur koha që t'i kushtojmë një kujdes shumë më të madh se gjer tani zgjerimit dhe zhvillimit të kërkimeve e të veprimtarisë shkencore, organizimit e drejtimit të tyre. Kjo nevojë diktohet si nga rëndësia e madhe e shkencës në epokën e tanishme, ashtu edhe nga kushtet objektive e detyrat e zhvillimit të vendit tonë në etapën që kalojmë. Shkenca është bërë sot një faktor shumë i rëndësishëm për zhvillimin e prodhimit dhe të gjithë sektorëve të tjerë të veprimtarisë shoqërore. Ajo është shndërruar në një forcë të drejtpërdrejtë prodhuese, nga rezultatet e së cilës varet në një masë shumë të madhe rritja e fuqisë ekonomike të vendit. Përparimet e shkencës së sotme janë kolosale dhe çdo neglizhencë në këtë fushë do të pasqyrohej negativisht në ritmin e përgjithshëm të ndërtimit të vendit. Zhvillimi gjithnjë e më intensiv i ekonomisë e i kulturës mund të thellohet më tej vetëm duke u mbështetur në shkencën e teknikën moderne, duke nxitur revolucionin tekniko-shkencor. Në stadin që ka arritur tani vendi ynë në asnjë fushë nuk mund të ecet përpara me shpejtësi pa studime të thella shkencore aktuale e perspektive, të cilat sqarojnë objektivat që duam të arrijmë dhe rrugët për realizimin e tyre. Kjo kërkesë për ngritjen e drejtimit të të gjithë punëve në një nivel gjithnjë e më të lartë shkencor mund të realizohet me sukses në qoftë se do të mbështetemi fuqimisht në shkencën dhe do të shfrytëzojmë intensivisht rezultatet e saj.

Detyrat e reja në fushën e shkencës ne i shtrojmë duke u mbështetur edhe në mundësitë e rezultatet tona. Baza materialo-teknike e ekonomisë po përsoset e modernizohet gjithnjë. Niveli arësimor e kultural i masave po ngrihet parreshtur. Është krijuar tashmë sistemi i shkollave të larta, si dhe i disa instituteve të posaçme ku kryhet një punë e organizuar shkencore. Vitet e fundit është zhvilluar një lëvizje e gjerë për eksperimentimin shkencor masiv. Si rezultat i saj janë bashkuar përpjekjet e punonjësve shkencorë e të gjithë inteligjencës krijuese me ato të masave. Mbi këto baza janë zgjidhur mjaft probleme të rëndësishme dhe jetike për vendin, për ekonominë dhe kulturën. Detyra jonë është që këto suksese t'i përforcojmë dhe ta çojmë këtë punë përpara pa ndërprerje.

Për t'ia arritur këtij qëllimi është e domosdoshme të hidhen poshtë të gjitha ato koncepte vulgare e primitive që e nënvlerësojnë rolin e shkencës, të institucioneve e të punonjësve shkencorë, të cilat e kanë burimin në mungesën e përvojës së mjaftueshme në këtë fushë dhe në moskuptimin e thellë të rolit të madh që përgjithësisht luan sot

shkenca. Në të njëjtën kohë ne duhet të thellojmë luftën që po zhvillohet kundër të gjitha koncepteve intelektualiste, të cilat synojnë ta mbyllin hermetikisht punën shkencore, t'i japin asaj një karakter akademik të shkëputur nga praktika prodhuese revolucionare e masave punonjëse, të nënvlerësojnë rolin e masave në zhvillimin e eksperimentimit shkencor dhe të shkencës në përgjithësi.

Duke u nisur nga koncepte të drejta, ne do të mund të kapërcejmë atë prapambetje relative që vihet re sot në fushën e studimeve e të kërkimeve shkencore në krahasim me synimet e objektivat e caktuara për zhvillimin e shpejtë dhe intensiv të ekonomisë e të kulturës socialiste. Në këtë mënyrë do të mund të njohim, të zotërojmë dhe të zbatojmë më mirë rezultatet e përparuara të shkencës e të teknikës botërore në prodhim e në kërkimet shkencore. Kështu do të shpejtohet ritmi i luftës për të kaluar nga konceptet dhe metodat e ngushta artizanale të organizimit e të drejtimit të prodhimit në koncepte e metoda moderne industriale.

Në periudhën e ardhshme është e domosdoshme t'u japim prioritet dhe t'u kushtojmë më shumë kujdes, mjete e forca atyre degëve të shkencës që janë më vendimtare për përparimin e gjithanshëm të vendit si sot ashtu edhe në perspektivë, që i paraprijnë këtij përparimi. Në këtë vështrim, në organizimin e përgjithshëm të punës shkencore vendin e parë duhet ta kenë shkencat e ndryshme teknike dhe bujqësore, që lidhen drejtpërsëdrejti me zhvillimin intensiv të degëve kryesore të ekonomisë. Sidomos ngritja e një bujqësie moderne kërkon studime të organizuara e komplekse, jo vetëm nga specialistët e bujqësisë, por edhe nga punonjësit e shkencave biologjike, kimike, fizike, mekanike etj.

Në të njëjtën kohë do të ecin përpara edhe kërkimet në lëmin e shkencave ekonomike e shoqërore. Një vemendje të posaçme kërkojnë studimet mbi përsosjen e marrëdhënieve socialiste në prodhim, si edhe mbi problemet e tjera të zhvillimit të ekonomisë. Vitet e fundit janë masivizuar mjaft studimet për rrugët e zhvillimit të revolucionit tonë e përvojën e tij në fusha të ndryshme, si edhe për probleme të shumta sociologjike, të cilat e kanë gjallëruar e pasuruar mendimin tonë teorik marksist-leninist dhe kanë krijuar premisa për një organizim më të shëndoshë të gjithë kësaj veprimtarie. Krahas kësaj në shkencat që merren me studimin e historisë së popullit tonë, të kulturës së tij materiale e shpirtërore, traditat tashmë të krijuara janë konsoliduar dhe janë hapur horizonte të reja për intensifikimin e këtyre studimeve dhe thellimin e tyre në problemet më kardinale të së kaluarës dhe në problemet më të mprehta të aktualitetit.

Këto detyra që na shtrohen në lëmin e shkencës kërkojnë një përmirësim rrënjësor të organizimit e të drejtimit të tërë punës shkencore në të gjitha nivelet e në të gjitha fushat, që nga planifikimi i zhvillimit e gjer te zbatimi i organizuar i rezultateve dhe i rekomandimeve të saj në praktikë. Duke punuar për forcimin e qendrave studimore të bazës, të byrove teknike, teknologjike e projektuese, të parcelave eksperimentale, të laboratorëve të ndryshëm, të rrethëve e të komisioneve shkencore, si mjete të rëndësishme të masivizimit të mëtejshëm të punës shkencore, në të njëjtën kohë, shkallë-shkallë duhet të ecim më shpejt në rritjen dhe fuqizimin e institucioneve të posaçme shkencore ekzistuese, si dhe në krijimin e institucioneve të reja të nevojshme, duke marrë njëkohësisht masa për një organizim

dhe drejtim më të koordinuar e të përqëndruar të gjithë punës e të jetës shkencore në shkallë republike, në përshtatje me mundësitë e sotme dhe detyrat perspektive.

Një zhvillim i tillë i shkencës kuptohet se kërkon edhe zgjerimin gradual të bazës së nevojshme materiale për këtë punë. Akoma më i ngutshëm është problemi i përgatitjes dhe i specializimit të kuadrit. Ky specializim duhet të jetë i gjithanshëm dhe i shumëllojshëm. Ai pjesërisht duhet të fillojë që në shkollën e lartë, të thellohet në punë, të realizohet nëpërmjet studimeve pasuniversitare, nëpërmjet zgjidhjes së detyrave të ndryshme shkencore dhe, kur është e domosdoshme, të bëhet edhe jashtë vendit. Zvarritjet dhe neglizhencat në zgjidhjen e këtij problemi sjellin pasoja negative në të ardhmen.

Organet e partisë, të shtetit dhe të ekonomisë duhet të përkrahin e të mbështetin më aktivisht mendimin shkencor të specialistëve e të punonjësve tanë, të vlerësojnë çdo përvojë pozitive dhe të inkurajojnë çdo propozim të vlefshëm, duke i hapur rrugë me guxim së resë, duke hequr dorë nga rutina dhe mënyra e vjetër e punës, duke i çelur shtigje energjive të vrullshme krijuese dhe shpirtit novator të njerëzve tanë.

